

Պիոս X պապին երկու նախորդների օրով, կաթոլիկներին իտալիայում արգելուած էր քաղաքական ընտրութիւններին որևէ մասնակցութիւն ունենալ: Ենթոհիւ այն բանի, որ վերջերս հանդամանքները շուտ յիշուեցին, կաթոլիկներին Պիոս X պապը թոյլատրեց մասնակցել ընտրութիւններին, բայց հրահանգեց, որ կաթոլիկ եկեղեցուն հակառակ մարդկանց չընտրեն: Այդ թոյլատրութիւնը տեղի ունեցաւ սօցիալիստներ և հասարակապետականների գէմ աւելի ուժեղ կերպով մաքառելու և այդ արդիւնքն էլ տուաւ, որովհետեւ պահպանողականներն ուժեղացան կաթոլիկներից ընտրուած երկու պատգամաւորների ձայներով:

Յիշեալ թոյլատրութիւնը լաւ տպաւորութիւն թողեց բոլոր կաթոլիկներին վրայ և ընդունուեց որպէս գրաւական եկեղեցու և իտալական թագաւորութեան մօտալուտ հաշտութեան:

Անգլիական (Եպիսկոպոսական) եկեղեցի

Ամերիկայի Բօստօն քաղաքում անցեալ հոկտեմբերի 5 ից մինչև 25 ը դումարուած էր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների Եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ գլխաւոր համաժողովը, որին ներկայ էին Եպիսկոպոսներ, ստորին հոգևոր պաշտօնեաներ և քաղաքացիք, որոնք ժողովուած են երեք տարին մի անգամ: Օտար երկրացի փոքրաթիւ հիւրերի թւում ներկայ էր Անգլիական եկեղեցւոյ գլուխ Քենտրբերիի արքեպիսկոպոսը: Քննութեան նիւթ եղած խնդիրներից ամենից շատ ժամանակ և ուշադրութիւն գրաւեց իւր վերայ ամուսնութեան և ամուսնալուծութեան խնդիրը: Չանաղան դաւանութեան ներկայացուցիչներից ընտրած մասնաժողովը քննում էր այս տարի այն ընդհանուր չարեաց գէմ մաքառելու միջոցները, որոնք սպառնում են քայքայել ընտանիքը, և վճեց գիմել ժողովրդին առանձին շրջաբերականով շեշտելով ամուսնութեան սրբութիւնը, և նրան թեթեւ վերաբերուելու կործանիչ հետեանքները: Որպէս ամենազրական միջոցի, այդ բանի գէմ մատնանիշ եղան, որ պէտք է խտացնել եկեղեցւոյ վերաբերմունքը դէպի ամուսնալուծական խնդիրներն և բաժանուած ամուսինները: Որովհետեւ ներկայ եկեղեցական օրէնքը բաժանուած ամուսիններից անմեղ կողմին իրաւունք է տալիս նորէն ամուսնանալու, ուստի ժողովում լիորձեցին վերացնել այդ բացառիկ օրէնքը և խոտիւ հետեւել, որ

ամուսնութիւնը մ'նայ անքակտելի: Այդ մտքով և խմբադրուեց եկեղեցական կանոն, և պատգամաւորական ժողովում առաջին քուէարկութեան ժամանակ 214 ձայնով ընդունուեց ընդդէմ 191 ձայնի: Բայց այնուհետեւ երբ ընդունուած սովորութեան համաձայն նորից քուէարկուեցաւ նաեւ թեմեքում և դատարարները կողմից, ձայնից բաղմութիւն չըստացուեց նրա օգտին, և այդ շնորհիւ այն հանգամանքի՝ որ ձայները բաժանուեցին, և քուէարկութեան այդ ձևի շնորհիւ նախագիծը չանցաւ: Դեռ այդ ոչինչ. նոյն իսկ եպիսկոպոսական ժողովում կանոնի ընդունուած նման նախագիծը պատգամաւորներին ընդդիմախօսութեան շնորհիւ ենթարկուեց արմատական փոփոխութեան և փոխանակ արգելելու բաժանուած ամուսինների պոսկը, միայն որոշ չափով դժուարացրեց այն: Կանոնի վերջնական ձևը որոշում է, որ՝—եկեղեցու ոչ մի պաշտօնեայ իրաւունք չունի պոսակելու այն անձին, որի ամուսնութիւնը լուծուել է պոսակից յետոյ՝ տեղի ունեցած պատճառներով, և եթէ նախկին կողակիցը կենդանի է: Բայց այս կանոնը պարտադրապէս չը պէտքէ դործադրել շնութեան համար լուծուած ամուսիններից անմեղ կողմի վերաբերութեամբ. միայն ամուսնալուծութիւնից մինչեւ ամուսնութիւնը պէտք է անցնի անպատճառ մի ամբողջ տարի: Եկեղեցական իշխանութեանը պէտք է ներկայացնել դործի վերաբերեալ փաստերը՝—ինչպէս և դատարանի վճռի և արձանագրութեան պատճենները և նաեւ տպացոյց, որ դատի ժամանակ ներկայ էր մեղադրուած կողմը կամ ներկայացուցիչ ու պաշտպաններ դործի ժամանակ: Եկեղեցական իշխանութիւնը դործի մասին իրաւարանահան եղրակացութիւն ստանալուց յետոյ, պարտաւոր է զրաւոր յայտնել, որ դործը միանգամայն համապատասխան է օրէնքի պահանջներին: Եկեղեցւոյ պաշտօնեան չը ցանկացած դէպքում, իրաւունք պէտք է ունենայ հրաժարուելու այդպիսի պոսակադրութիւն կատարելուց:

Եթէ եկեղեցու պաշտօնեան հիմնական պատճառ ունեցաւ կասկածելու որ կոնֆիրմացիայի ենթարկուել, կամ միջոցութիւն և հաղորդութիւն ընդունել ցանկացող անձն Աստուծոյ Բանին և եկեղեցւոյ կարգապահութեան հակառակ մտած է ամուսնութիւն, նա նախ քան նրան յիշեալ խորհուրդներին մասնակից անելը, պարտաւոր է տեղեկացնել եպիսկոպոսին. բայց եկեղեցւոյ պաշտօնեաներից ոչ մէկը իրաւունք չունի մերժելու մահուան փառնդի հառած տղաշխարողի խնդիրը:

Համաժողովի վճիռները ամենանշանաւորն էր վճռաբեկ առեաններ հիմնելը եպիսկոպոսների, քահանաների և դպիրների

համար, որպիսի նպատակաւ և բոլոր թեմերը բաժանուեցին զատաստանական ութը շրջաններէ: Չընդունուեց Ասատուածաշընչի վերաքննուած թարգմանութեան գործածութիւնը ժամերգութեանց ժամանակ:

Եկեղեցու կացութիւնը քննող մասնաժողովի հաշուեցոյցի մէջ բերուած էին հետեւեալ վիճակագրական տեղեկութիւններ. — Ամերիկական եպիսկոպոսական եկեղեցին բաղկացած է 62 թեմից և 23 միախօնարական շրջաններից: Հոգևորականների թիւն է 5149, որոնցից 94-ը եպիսկոպոս, 4,711 քահանայ և 318 զպեր: Ծխերի թիւն է 3,967. մասնակցողներն են 804,000 հոգի. վերջին 3 տարուայ ընթացքում մկրտուել են 182,618, և առաջին անգամ հաղորդուել 143,471. օծուած են 314 եկեղեցիներ: Կրօնական և բարեգործական նպատակաւ եղած նուիրարներութեանց գումարը 47 միլիօն դոլլարից աւելի է, որոնցից ծխական կարիքների վրայ ծախուել է 39 միլիօն դոլլար (78 միլիօն ռուբլի), իսկ թեմական կարիքները վրայ՝ 3,800,000 դոլլար: Հետեւեալ համաժողովը կայանալու է Վերգինիա նահանգի Ռիդմոնդ քաղաքում 1907 թուին:

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Որքան մեծ ոյժ և նշանակութիւն էր տրուած զանազան քաղաքական նպատակներով կաթողիկոսներին՝ Պերմանիայում, այնքան աւելի և աւելի զարկ տուաւ այնտեղ այդ հանգամանքը աւետարանական զիտակցութեան, որն արաայայաւում է աւետարանական եկեղեցիներն արտաքուստ միացնելու ձգտմամբ: Այդ ձգտման առաջին արդիւնքն էր «Պերմանական Աւետարանական եկեղեցւոյ կոմիտէի» կազմակերպութիւնը, որը հանդիսանում է եկեղեցական իշխանութիւնների միութիւն, ընդհանուր բողոքական եկեղեցւոյ շահերը պաշտպանելու: Բայց եկեղեցական իշխանութիւններն այդ գաշակցութեամբ չբաւականացան, և կարիք էր զգացւում աւետարանական եկեղեցիներն աւելի հաստատուն կերպով միացնելու, որն ընդգրկէր ոչ միայն եկեղեցական իշխանութիւններն, այլ և աւետարանական ժողովուրդը, և այդ ի հարկէ նրա ներկայացուցիչները — Սինօդի միջոցաւ:

Անցեալ հոկտեմբեր ամսին Պերմանիայում միաժամանակ կայացաւ երկու համաժողով, յատկապէս յիշեալ մաքով եկեղեցական սինօդ կազմակերպելու: